

hodně prací, které musí býti vyřízeny, aby před 28. říjnem byl čistý stůl, aby bylo i jasno v politické situaci; v listopadu budou volby do zemských zastupitelstev a to jistě podnítlí politické strany k zvýšené agitaci. V lečtém se změnil poměr mezi vládními stranami a socialistickou opozicí, takže i letních měsíců bude snad použito k tomu, aby byla vytvořena situace, která odpovídá tomuto poměru.

V. Gutwirth.

B. ZAHRANIČNÍ.

Dva výklady mezinárodní situace: Beneš a Mussolini. — Schůze Rady S. N.: Konflikt polsko-litevský, aféra svatogothardská, spor maďarských optantů. — Německá vládní krise. — Hoover kandidátem prezidentství Spojených států severoamerických. — Celá Čína v rukou nacionalistů.

Téměř současně vystoupili před zákonodárnými sbory ministr zahraničních věcí Republiky československé dr. Beneš a fašistický diktátor Mussolini, aby podali svým zemím výklad mezinárodní situace. Bylo zajímavé srovnání hlediska těchto dvou mužů, kteří se obvykle prohlašují za představitele dvou opačných politických názorů a také dvou přímo protichůdných politických tendencí. Tyto opačné názory a tendence byly v obou projevech také zřetelně vyznačeny, tím příznačnější bylo však, že celkový ráz soudobých poměrů světových a věcné předpoklady každé národní politiky byly zde odhadnuty stejně. Československý ministr mohl na základě zkušeností, které získal na své cestě za hranice, konstatovati s uspokojením, že československá politika je všude správně chápána a oceňována, že naše snahy o uklidnění a upevnění střední Evropy zapadají dobře do celkové snahy po uklidnění a upevnění světovém a že tudíž můžeme se nadíti na místech pro mezinárodní politiku směřodátných plné podpory. Mohl vyvrátit poslední dobou u nás šířené obavy, že naše mezinárodní posice se zhoršila a že nám hrozí nebezpečí *revise našich hranic* ve prospěch Maďarů. Z bezprostředního názoru mohl se správce naší zahraniční politiky přesvědčiti ve Francii, v Anglii i v Německu o marnosti jakéhokoliv spoléhání na politické činitele v zemích velmocenských, ať již oficiální nebo i jen neoficiální, pokud jde o jakékoli plány převratné, které by znovu zneklidnily veřejnost a uvedly věci opět do pohybu, jehož konců by nebylo lze dohlédnouti. Tak zvaná *akce Rothermereova* je práce ryze novinářská, neodpovědná, laická, se kterou nejen vláda, nýbrž ani socialistická a liberální opozice nechtějí nic míti. Zdá se ostatně, že i v Maďarsku nadšení pro Rothermerea překročilo již svůj vrchol, že právě nezřízené oslavy jeho syna při nedávné návštěvě přivodily obrat, takže dnes množí se tam již hlasy pro střízlivější nazírání a časem snad pronikne i vědomí, že nezbývá než obrátiti se k dohodě se sousedy. Velká politika světová stojí dnes *ve znamení americké iniciativy protiválečné*, která nemá jen morálního významu, nýbrž vyjadřuje také velmi reálnou potřebu Ameriky a Anglosasů vůbec po zajištění mezinárodní politické bezpečnosti, bez níž není možná obnova předválečné prosperity. Kelloggův pakt bude v dohledné době dojednán a to na podkladě zkušeností, získaných ve výměně názorů s vládami jednotlivých evropských států. Američani nemohou se uzavíratí zvláštním potřebám Evropy, chtějí-li sjednati pakt opravdu mezinárodní a prakticky účinný. Musí sami viděti v tom nejvyšší zvrácenost, kdyby zákazu války mohlo býti zneužito k vyvolání světové anarchie. Poslední projevy státního tajemníka Kellogga nasvědčují tomu, že smlouva bude nejen naprosto kategorická v zavržení války, nýbrž také docela určitá a jasná v tom, co jest jí míněno: *zachování statu quo a postižení útočníka*, který by byl dosti smělý, aby obecně potřebě klidu a pořádku vzdoroval. — Ministerský předseda italský Mussolini nekladl arci ve svém prohlášení takový důraz na tuto světovou potřebu klidu a bylo příznačno, že o jednání stran Kelloggova paktu se ani nezmínil, ač se ho již také Itálie zúčastnila a svou odpověď nikterak ze řady souhlasících nevybočila. Itálie nemůže v této snaze stabilizační spatřovati příznivé momenty pro sebe, naopak, je to pro ni *neobyčejné ztížení její rozpínavosti*. Mussolini netají se nikterak nespokojeností Italů s místem, které se jim dosud vykauže mezi ostatními a neopomínjí

zdůrazňovali, že se bude domáhati dalších ústupků a oprav ve svůj prospěch. Ale to přirozeně nemůže nic změnit na skutečnosti, že válka se za daných poměrů netrpí a že by právě ti, na nichž Itálii musí nejvíce záležeti, zakročili velmi přísně, kdyby Itálie chtěla svými nemírnými nároky nebo vážnou podporou Maďarska ohrozit mír. Proto Mussolini formuluje svůj revisionismus tentokrát již velmi opatrně. Není tu téměř stopy po bývalé agresi, rozkazech a hrozbách. Itálie má své požadavky a usiluje o změny jako dříve. Spatřuje také všude plno nesnází a problémů, ale chce je řešit pokojným způsobem a věří, že bude se moci dobře srovnat se svými sousedy. *K Francii i Jugoslavii tváří se přívětivě*, oceňuje kde se mu vyšlo vstříc a nepochybuje o nejlepší vůli svých partnerů. Zvláště chování vlády bělehradské v poslední krizi shledává velmi uspokojivým a projevuje naději, že bude s ní i celou Malou dohodou dobře vycházeti. Ve skutečnosti není arci pro takovouto důvěru právě na italské straně dosti podkladu. Vláda jihoslovanská odhodlala se předložit skupštině *konvence nettunské* k ratifikaci, třeba chorvatská veřejnost měla silné obavy zda se tím italskému živlu neotvívá dokořán brána ke kolonizaci Dalmacie. A právě v tu dobu podnikla faštická mládež *zájezd do Zadru*, italského opěrného bodu na druhém břehu Adrie, aby tam demonstrovala proti »slovanskému barbarismu« a pro irredentu. Nebylo nic přirozenějšího nežli, že v sousedních městech vypukly odvetné demonstrace proti »italským vetřelcům« a bylo to přímo nadlidské, když potom vláda jihoslovanská proti vlastním lidem krvavě zakročila a ratifikaci Nettuna nevzala z pořadu. Marin-kovič je odhodlán provést svůj pokus dorozumění s Itálií až do konce opíraje se rovněž o přesvědčení, že mír je potřebou dnes docela obecnou a mocní tohoto světa postarají se, aby nikdo nesměl jej porušit. *Anglie* zaujala opravdu jistou střední roli mezi Itálií a Jugoslavií. Ponechala Římu sice jeho albánskou kotíšť, ale na druhé straně poskytla Bělehradu velkou investiční půjčku za příznivých podmínek a dala na jevo, že s jihoslovanským územím se tak zacházet nebude jako s tím, co je Valonou.

Červnové zasedání rady poskytlo několik konkrétních dokladů té veřejné snahy zakročit naprosto objektivně, bez ohledu na pravo, či na levo proti každému, kdo provokuje a čini svévolné překážky smíru. Tak hned *proti Litvě* ukázala se jednomyslně velmi ostrá nálada, když Polsko předneslo zde stížnost na neochotu Litevců k praktickému jednání, radou S. N. doporučenému, a proti nejnovější ústavě prohlášení polské Vilno hlavním městem státu litevského. Tato planá demonstrace a vytrvalá sabotáž doznaly neobyčejně ostrého odsouzení zvláště od britského ministra *Chamberlaina*, takže *Voldemaras* považoval za nutně ohradit se vlastní suverenitou. S. N. ovšem nemůže nikoho k ničemu donutit proti jeho vůli, ale Litva by měla býti pamětliva toho, že Polsko samo mohlo by si zjednat pořádek, kdyby právě S. N. mu nebránila v užití válečných prostředků. Ani Německo, ani sovětské Rusko nemohly by jí za dané situace přispěti na pomoc. — *Aféra svatogothartská* zaměstnávala S. N. jak známo, na schůzi březnové, kde bylo usneseno svěřiti ji výboru tří, který měl dostatečnou plnou moc věc podrobně vyšetřiti. Neutrálové neradi si však pálí prsty na tom, co zajímá velmocí, a tak se stalo, že vyšetřování provedli velmi povrchně a ve své zprávě zamazali i to, co se maďarské vládě samotné nepodařilo zamazat. Rada projevila však více rozhodnosti. Vzala sice neuspokojivou zprávu komise na vědomí, ale jen s politováním a *pokárala přímo vládu peštskou*, za to jak se snažila ukvapeně a formalistně vyřídit případ tak silně ji kompromitující. Sekretariátu dána pro příště plná moc zakročiti *ihned* na upozornění z kterékoli strany, aby se vyšetřování Rady ponechal plný průchod. Svá *investigační práva* Rada S. N. zachovává neztenčeně a rezervuje si využití jich podle potřeby. — V nekonečné při optanské došlo k rozhodnutí ještě příznačnějšímu. Maďarská vláda požádala hned po tom, kdy Rumunsko odvolalo svého soudce ze smíšeného rozhodčího soudu ustaveného podle smlouvy trianonské, za *vyslání náhradního soudce* Radou S. N. Ta jí ovšem nevyhověla, nýbrž zahájila jednání o smír. Maďaři však spoléhali, že potom, až všechny smírné pokusy ztroskotají, Rada přece jen se vrátí ke své »striktní povinnosti« a náhradního soudce přes hlavu Rumunsku jmenovat bude. V této své naději byly velmi posíleny, když v březnu Rada usnesla se na zřízení zvláštního rozšířeného rozhodčího soudu před než doporučila Rumunům jíti. Byl to omyl, Rada nevzdala se tím nikterak svého dřívějšího zásadního usnesení, že *pozemková reforma před rozhodčí soud nepatří*, přála si jen, aby zde bylo rozhodováno o tom, zda v každém jednotlivém případě byli ru-

munské zákony aplikovány správně, poněvadž *mírová smlouva trianonská maďarský majetek na přiděleném území chrání před jednostrannými zákroky*. Rumuní odmítali jít před takový soud bez záruk že zásada přijatá ve Společnosti Národů (o nepřislušnosti soudu pro obecné, vnitřní zákonodárství státu) bude jím uznána. Poněvadž dávat přímo direktivu soudcům přičilo se právnímu cítění Rady, rozhodla se raději prohlásit svou bezmoc: strany nechť se smíří. Maďaři odporují zásadě nedotknutelnosti pozemkové reformy, Rumuní zas bezpodmínečnému rozhodčímu soudu, nezbývá tedy nic jiného než ponechat jim, aby se dohodli sami. To znamená, že S. N. odmítla jmenovat rozhodčí soud proti Rumunsku, poněvadž jej nepovažuje za příslušný a že pojímá svůj úkol jako *smírčí, tedy v podstatě politický* a nezbývá jí tudíž než aby se své funkce vzdala, když nenajde porozumění. V malých věcech nestane se nic, strany musí zachovat mír, ve velkých věcech byla by z toho nová světová válka.

Po *říšských volbách* musila se ujeti úkolu sestavení vlády v Německu přirozeně vítězná strana *sociálně demokratická*. Radost z úspěchu byla jí kalena vyhlídkou, že je v parlamentě odkázána přece jen na podporu měšťanských stran a to i *lidové* (Stresemannovy). Se stranou kapitálu nebude postup dělnictva lehký, a proto sociální demokracie učinila předem jistý náběh k pokusu o kooperaci s komunisty, byť jen proto, aby měšťanským stranám »spadl hřebínek«. To nebylo ovšem vážně míněno. Německá strana komunistická není schopna jakékoli pozitivní práce o nic více než komunistické frakce jiné. Nezbylo tedy než jednat se stranami středu. Demokrati a katolíci byli zajištěni, lidovci, vědomi si své nezbytnosti pro »velkou koalici« kladli požadavky rázu programového i taktického. Zvláštní potíže dělalo jejich úsilí *dostati se současně do vlády v Prusku*, kde užší koalice (výmarská) byla posledními volbami ještě zesílena. Soc. dem. min. předseda v Prusku *Braun* prohlásil ochotu přibrat lidovce na podzim. To jim bylo pozdě. Teprve na osobní zakročení Stresemannovo, který je již v rekonvalescenci, dali si říci. *Kabinet Müllerův* je otázkou několika dní.

Na volebním kongresu americké republikánské strany v *Kansas City* byl téměř bez odporu jmenován kandidátem pro podzimní volbu presidenta dosavadní ministr obchodu *Hoover*. Jakmile Coolidge odmítl přijati novou kandidaturu, stal ze Hoover pro republikány jediným možným jeho nástupcem, již proto, že jest jeho hlavním spolupracovníkem a možno říci vlastním tvůrcem té závrtné prosperity, kterou se Spojené státy octly v čele civilisovaného světa. Odpor proti němu vycházel jen z řad *farmářů*, kteří se cítí rozmachem amerického obchodu a průmyslu odstrčeni. Jejich oposice počínala si také na kongresu velmi hlučně, ale byla proti vedení slabá, takže po zkoušce sil došlo k nominaci jednomyslné. Převaha republikánů nad demokraty je také v celku severoamerické unie tak značná, že se považuje za nejdříve pravděpodobné zvolení Hoovera presidentem již touto nominací.

Zadrženi postupu nacionalistů na *Pekin* japonskou intervencí v Cinanfu, nebylo trvalé. Soustředěnému tlaku za západu a jihu musil Čansolin ustoupit. Při odjezdu byl naň spáchán atentát, jehož následkům podlehl v Mukdenu. Nad Mandžuskem prohlásilo zatím Japonsko jakýsi protektorát. Nedovolí postup za čínskou zeď. Nankinská vláda bude se v důsledku ovládnutí celého čínského teritoria domáhati uznání de jure cizinou, situace zůstává však dosud pro chování generálů dosti nevyjasněnou.

Dr. Rudolf Procházka.

KONFLIKT MEZI ITALIÍ A JUGOSLAVIÍ.

Na vztahy mezi Itálií a Jugoslavií se můžeme dívat jako na klasický příklad známé věci, že vztahy mezi vládami nemají veliké ceny, panuje-li mezi národy těchto zemí nenávisť a nepřátelství.

Takovýto stav je politováníhodný a propagátoři neustálého rozčilování nesou těžkou zodpovědnost. Není žádné omluvy pro násilnosti svědčící o úpornosti zášti mezi dvěma národy, které by měly krotiti své zájmy a ambice v zájmu evropského míru. Nedůvěra, kterou vyvolává v Jugoslavií italská balkánská politika, otravuje mravní atmosféru na obou březích Adriatického moře. Lid rozumí jen jednoduchým a jasným formulím. Diplomatické subtilnosti, snažící se smířiti italský imperialismus se